

Grundlagsutskottet

Vilande förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland (RP 320/2018 rd)

INLEDNING

Remiss

Vilande förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland (RP 320/2018 rd) (VLF 2/2019 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Janina Groop-Bondestam, justitieministeriet
- budgetråd Petri Syrjänen, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Filip Kjellberg, finansministeriet
- finansminister Mats Perämaa, Ålands landskapsregering
- regeringsbildaren Veronica Thörnroos, Ålands landskapsregering
- förvaltnings- och utvecklingschef Dan E Eriksson, Ålands landskapsregering
- finanschef Conny Nyholm, Ålands landskapsregering
- senior rättssakkunnig Niclas Slotte, Ålands landskapsregering.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitiekanslern i statsrådet Tuomas Pöysti, justitiekanslersämbetet.

Samband med andra handlingar

Utskottet har tidigare lämnat betänkandet GrUB 12/2018 rd i ärendet.

DET VILANDE LAGFÖRSLAGET

Enligt det lagförslag som godkänts att vila ändras självstyrelselagen för Åland på så sätt att största delen av bestämmelserna om landskapet Ålands ekonomi skrivs om. Dessutom föreslås vissa lagtekniska och mindre terminologiska ändringar. Förslaget bygger på den överenskommelse om den föreslagna regleringen av landskapet Ålands ekonomi som nåddes vid totalreformen av självstyrelselagen för Åland.

Betänkande GrUB 5/2019 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Grundlagsutskottet lämnade vid riksmötet 2018 ett betänkande, GrUB 12/2018 rd, där det motiverade varför det vilande lagförslaget bör godkännas. Utskottet konstaterade att förslaget till ändring av självstyrelselagen bygger på den överenskommelse om den föreslagna regleringen av landskapet Ålands ekonomi som nåddes vid totalreformen av självstyrelselagen för Åland. Utskottet konstaterade också att ändringen av självstyrelselagen skulle utgöra en sådan lämplig reglering av kompensation för bortfallet av skattegottgörelsen som utskottet förutsatte i sitt utlåtande om vård- och landskapsreformen (GrUU 26/2017 rd, s. 75).

Grundlagsutskottet är fortfarande av den åsikten att lagförslaget kan godkännas. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att de ekonomiska konsekvenserna av reformen i regeringens proposition om det vilande lagförslaget (RP 320/2018 rd) har bedömts med tanke på den vård- och landskapsreform som då var aktuell. Eftersom de lagförslag som gällde reformen i fråga har förfallit, har också bedömningsläget delvis förändrats. Utskottet anser det motiverat att självstyrelselagens bestämmelser om landskapets ekonomi revideras på det sätt som avses i proposition RP 320/2018 rd. Utskottet föreslår därför att riksdagen godkänner ett uttalande om ändring av självstyrelselagens bestämmelser om avräkningsgrunden (*Utskottets förslag till uttalande*).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner det vilande lagförslaget i VLF 2/2019 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar en proposition om ändring av avräkningsgrunden enligt 47 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland till 0,47 procent från ingången av 2021.

Helsingfors 10.12.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
vice ordförande Antti Häkkänen saml
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Maria Guzenina sd

Betänkande GrUB 5/2019 rd

medlem Olli Immonen saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Markus Lohi cent
medlem Mats Löfström sv
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Johannes Koskinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Matti Marttunen
utskottsråd Liisa Vanhala.

Betänkande GrUB 5/2019 rd
Reservation

RESERVATION

Motivering

Avsikten är att beredningen av vård- och landskapsreformen, som avslutades i mars 2019, ska inledas på nytt. Vid beredningen ska det arbete som utförts under de föregående valperioderna beaktas.

Enligt motiveringen till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland är målet att den finansieringsreform som hänför sig till vård- och landskapsreformen ska ha så neutral effekt som möjligt på Ålands ekonomiska ställning, och vidare sägs det att en för statsbudgeten kostnadsneutral övergång från det nuvarande avräknings-systemet till ett avräkningssystem med skatteavräkning hade inneburit att avräkningsgrunden hade varit 0,42 procent (RP 320/2018 rd, s. 8 och 11). Regeringen har trots det stannat för att föreslå en avräkningsgrund på 0,45 procent. Det är fråga om en situation där man valde att gå med på en överkompensation för att vård- och landskapsreformen skulle gå framåt.

Viljan att föra vård- och landskapsreformen framåt framgår av statsrådets gemensamma kläm i protokollet från statsrådets allmänna sammanträde den 6 februari 2019, enligt vilken propositionen med förslag till ändring av självstyrelselagen för Åland grundar sig inte enbart på beredningen av en totalreform av självstyrelselagen för Åland utan också på det juridiska och samhällseliga behovet att lösa de finansieringsfrågor för Åland som hänför sig till vård- och landskapsreformen, även om en sådan lösning inte kunde godkännas separat. Genomförandet av den reformen skapade alltså ett rättsligt och samhällseligt behov av den föreliggande propositionen.

Motiven för den ursprungliga tanken att kompensera landskapet Åland för det inkomstbortfall som skulle blivit följden av vård- och landskapsreformen har således förändrats. Den föreslagna avräkningsgrunden på 0,45 procent leder till att Åland överkompenseras. Det finns därför inga förutsättningar för att godkänna lagen.

I detta sammanhang bör det också noteras att finansministeriet har beredskap att lägga fram en proposition med förslag till lag om ändring av den avräkningsgrund som avses i självstyrelselagen för Åland till 0,47 procent från ingången av 2021. Under rådande förhållanden vad angår vårdreformen finns det dock inga grunder för att höja basfinansieringen till landskapet. Sannfinländarnas utskottsgrupp vill därför påpeka att regeringen således inte heller har några motiv för att lämna den nämnda propositionen om höjning av avräkningsgrunden enligt självstyrelselagen för Åland.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget,

att riksdagen förkastar utskottets förslag till uttalande och

Betänkande GrUB 5/2019 rd
Reservation

att riksdagen godkänner ett uttalande. (Reservationens förslag till uttalande)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar en proposition om ändring av avräkningsgrunden enligt 47 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland till 0,42 procent från ingången av 2021.

Helsingfors 10.12.2019

Olli Immonen saf
Jukka Mäkynen saf